

Industria petrolieră în 2015

1. Evoluția producției și a prețului țițeiului

În România se poate vorbi astăzi de o experiență de peste 150 de ani în domeniul extracției de petrol.

Din cele mai vechi timpuri, subsolul României a fost bogat în hidrocarburi și acest lucru este atestat de urmele de petrol de pe bucățile de ceramică din secolul al II-lea descoperite în siturile arheologice.

Dar 1857 reprezintă anul în care se poate vorbi cu adevărat despre extracția și prelucrarea țițeiului, căci în acel an se stabileau, în România, patru mari premiere la nivel mondial:

- prima țară cu o producție de petrol înregistrată oficial în statisticile internaționale. (The science of petroleum, 1938);
- prima sondă petrolieră comercială din lume construită la Lucăcești, (Bacău);
- prima rafinărie industrială construită la Ploiești;
- Bucureștiul - primul oraș din lume, iluminat public cu petrol lampant, începând cu 1 aprilie 1857.

Apoi, ca urmare a dezvoltării rapide a industriei petroliere - au fost puse în funcțiune, de-a lungul vremii zece rafinării cu o capacitate anuală de prelucrare de cca. 34 milioane de tone.

În țara noastră s-au mai înregistrat și alte premiere, precum:

- transformarea orașului Ploiești în „capitala aurului negru“, cel mai mare producător de petrol din Europa, prin localizarea în zonă a cinci din cele zece rafinării;
- începând cu anii 1900 România a fost prima țară din lume care a exportat benzină;
- în 1904 se înființa, la Câmpina, prima școală din lume de maiștri sondori.

Concomitent cu dezvoltarea industriei de prelucrare a țițeiului au crescut și capacitățile de producție, astfel încât, în anul 1976, anul de vârf al extracției țițeiului, s-a ajuns la 14,7 milioane tone. Apoi producția s-a diminuat constant având în vedere că resursele de țiței sunt limitate, în condițiile în care descoperirile de noi zăcăminte din ultimii 30 de ani sunt relativ modeste, cu excepția unor semnale pozitive provenite în urma explorărilor din apele de mică adâncime ale Mării Negre. Se estimează că, în condițiile unei producții medii anuale de cca. 4,2 milioane tone, ale unui declin constant al rezervelor sigure de 5,0% și a unei rate de înlocuire situate tot în jurul cifrei de 5,0%, rezervele actuale de țiței ale României s-ar putea epuiza într-o perioadă de cca. 22-23 ani.

Ca urmare a acestui fapt, așa cum se poate observa în tabelul de mai jos, în perioada 2010-2015, producția a scăzut cu un ritm mediu anual de cca. 1,2%, în timp ce importul a avut o evoluție oscilantă, în

creștere către sfârșitul perioadei, aceasta, probabil datorită unei cereri crescute de combustibili derivați din țiței, pe fondul scăderii accentuate a prețului barilului de țiței. Această evoluție este susținută și de creșterea cu 5,8%, comparativ cu aceeași perioadă din anul anterior, a volumului cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule.

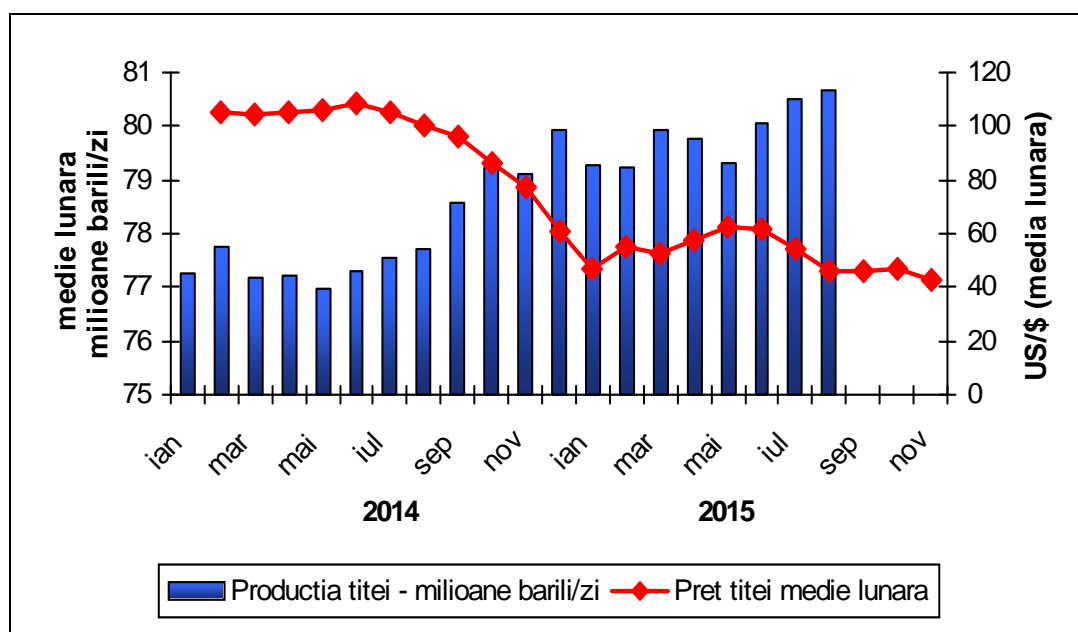
Evoluția producției și importului de țiței în perioada 2010-2015*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Producție	4314	4255	4010	4151	4072	4070
Import	5820	5450	5126	5297	6725	7150
Total	10134	9705	9136	9448	10797	11220

Sursa: INS pentru 2010-2014, estimare CNP pentru 2015.

Începând cu iunie 2014 prețul spot mediu lunar (Dated Brent, West Texas Intermediate și Dubai Fateh) a cunoscut un declin din ce în ce mai accentuat, de la 108,37 \$/baril la 43,11 \$/baril în noiembrie 2015.

În aceste condiții a crescut de la o medie lunară de 77,31 milioane barili/zi în iunie 2014, la 80,69 milioane barili/zi în august 2015. Extracția la nivel mondial pare să rămână la același nivel, cel puțin pe termen mediu, în urma hotărârii din luna noiembrie a țărilor OPEC de a menține constant nivelul producției.

Această evoluție a prețului țițeiului a diminuat substanțial profitul companiilor petroliere, motiv pentru care acestea nu numai că reduc personalul, dar și diminuează valoarea investițiilor, iar unele chiar vând din active. Astfel, British Petroleum a anunțat că se va rezuma doar la 20

de miliarde de dolari investiții pentru 2015, deși la începutul anului a fișa cifra de 26 miliarde de dolari, iar compania de consultanță Wood Mackenzie Ltd arăta că în ultima perioadă au fost amânate sau anulate proiecte în valoare de cca. 200 de miliarde de dolari.

La rândul ei Centrica, conform declarațiilor CEO-ului companiei, vrea să vândă până în anul 2020 active de 1 miliard de lire sterline, în special zăcăminte petroliere din Marea Nordului și parcuri eoliene, iar Shell, conform Reuters, active în valoare de 30 de miliarde de dolari, în perioada 2016-2018.

De asemenea, țițeiul ieftin, coroborat cu sancțiunile economice impuse de Uniunea Europeană, creează mari probleme Rusiei, țară dependentă de exporturi de hidrocarburi. Deprecierea țițeiului la și sub 40 dolar/baril ar duce, în următorii doi ani, conform etimărilor economiștilor intervievați de Bloomberg, la o contracție a economiei ruse cu valori cuprinse între de 1,0% și 5,0%, în lipsa unor serioase măsuri de redresare a economiei.

Economiile altor două țări, Nigeria și Venezuela, mari exportatoare de țiței, sunt de asemenea, în pragul recesiunii.

Din analiza evoluției lunare a producției românești de țiței se observă o evoluție relativ asemănătoare cu cea la nivel mondial, influențată însă, atât de declinul zăcămintelor existente, cât și de unele aspecte sezoniere.

Evoluția lunară a producției de țiței în perioada 2014-octombrie 2015

- mii tone -

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Producție	2014	334,3	306,0	338,6	323,0	334,1	322,8	326,8	328,0	319,8	329,6	316,0	324,0
	2015	328,0	301,8	335,2	321,1	334,9	324,5	329,3	323,2	312,6	319,5	-	-

Sursa: Institutul Național de Statistică

Și în România se manifestă, chiar dacă nu cu aceeași amplitudine, astfel de fenomene. Programul de investiții al OMV Petrom pentru 2015, estimat la circa 1 miliard de euro, din care aproape 85% dedicat proiectelor de explorare și exploatare, a fost redus, față de anul anterior, cu cca. 30%. Ca urmare, conform factorilor de decizie ai grupului, această reducere va avea un impact negativ asupra producției viitoare de hidrocarburi. Reprezentanții companiei preconizează, de asemenea, că un potențial mediu scăzut al prețului la țiței pe o perioadă îndelungată se așteaptă să ducă la scăderea investițiilor anuale în explorare și producție cu 25-35%, precum și a producției de hidrocarburi cu până la 4,0% între 2015 – 2017 față de 2014.

2. Producția din industria petrolieră și a principalelor produse ale acesteia

Cu toate acestea, așa cum am arătat anterior, cererea pe piață a produselor petroliere a crescut în primele zece luni ale anului 2015, comparativ cu aceeași perioadă din anul anterior. Astfel, ramura „fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului” a înregistrat o creștere a producției cu 3,5%, dar cifra de afaceri a cunoscut cea mai scăzută valoare (-24,4%) de după anul 2009, probabil, pe de o parte, datorită diminuării semnificative a prețului produselor petroliere, diminuare compensată într-o oarecare măsură de creșterea volumului cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule, iar pe de altă parte, datorită faptului că a fost majorat stocul de astfel de produse.

Cantitatea de țiței *supus la prelucrare* a crescut cu cca.1,0% în primele zece luni ale anului 2015, față de perioada similară a anului 2014, datorită creșterii cu 2,0% a cantității de țiței importat, în timp ce cantitatea de țiței extras a scăzut cu 1,0%.

Benzina este cel mai important, dar și cel mai utilizat combustibil lichid obținut prin diferite procedee de rafinare a petrolului. Spectrul larg de întrebuințări a condus la dezvoltarea producției, astfel că, în primele zece luni ale anului 2015, față de aceeași perioadă a anului anterior, s-a înregistrat o creștere a producției cu 1,8%.

Petrolurile sunt folosite atât drept carburant, cât și drept combustibil pentru încălzire, în timp ce *white-spirit-ul* se utilizează ca solvent în industria lacurilor și vopselelor, a cauciucului și pentru condiționarea insecticidelor, ceea ce explică majorarea producției cu 7,4% în perioada analizată, comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior.

Motorina are avantajul că necesită mai puțină rafinare, fiind astfel mai ieftină decât benzina. Folosită de obicei la alimentarea motoarelor Diesel, atât de către populație, cât și industrial, producția de motorină a marcat o creștere cu 3,2% în perioada primelor zece luni din 2015, față de primele zece luni din anul 2014.

Păcura, sau reziduul distilării, reprezintă circa 40% din petrolul inițial. Servește ca materie primă pentru fabricarea uleiurilor de uns, a parafinei și a asfaltului, ca material pentru procedeele de cracare sau se arde ca atare, ceea ce explică creșterea cu 5,6% a producției de păcură din această perioadă.

Bitumul, obținut din prelucrarea păcurii, constituie stratul exterior al șoselelor și este componenta de culoare închisă din petrol. Utilizarea pe scară largă în asfaltarea drumurilor și în construcții (ex. la hidroizolații) a determinat o creștere a producției cu 30,3%.

Combustibilul lichid ușor este utilizat în domenii diverse precum încălziri centrale și la focarele utilajelor și instalațiilor industriale. Cerința crescută a determinat și creșterea producției cu 28,3% în primele zece luni ale anului 2015, față de primele zece luni ale anului anterior.

Petrolul este utilizat și pentru producerea unor *unsori consistente* și a *uleiurilor minerale* necesare funcționării utilajelor și mașinilor. Creșterea de peste 3 ori a ambelor sortimente este legată de evoluția pozitivă a ramurilor industriei, în special în perioada menționată anterior.

Gazele de rafinărie sunt, de fapt, amestecuri de gaze necondensabile (hidrogen, metan, etan, olefine) care constituie materie primă pentru industria petrochimică ceea ce a influențat creșterea de 4,0% în perioada analizată.

La *gazele lichefiate (aragaz)*, folosite drept combustibil, s-a înregistrat o ușoară creștere (+0,4%) în primele zece luni ale anului 2015 față de perioada similară din anul precedent:

- mii tone -

Produse	2014	10 luni	
		2014	2015
Țiței supus la prelucrare	10619,9	8909,3	9005,5
Benzine	3497,4	2870,6	2921,6
Petroluri (inclusiv white-spirit)	509,9	438,7	471,1
Motorine	5085,0	4191,5	4327,6
Păcură	323,9	269,2	284,4
Combustibil lichid ușor	38,2	28,6	36,7
Bitum	61,3	52,2	62,8
Unsori consistente	0,6	0,3	1,4
Gaze de rafinărie	513,6	424,2	441,3
Gaze lichefiate (aragaz)	569,7	474,1	476,2
Uleiuri minerale (inclusiv uleiuri regenerate)	8,7	4,9	20,7

Sursa: Institutul Național de Statistică

3. Productivitatea muncii

Productivitatea muncii din ramura „fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului”, în primele zece luni ale anului 2015, față de perioada similară a anului 2014, a fost printre cele mai ridicate din cadrul industriei prelucrătoare, după „fabricarea altor produse din minerale nemetalice” (+17,2%) și „fabricarea produselor din tutun” (+13,4%). Creșterea a fost de +9,0%, mult superioară, atât celei din industrie, per total, cât și celei din industria prelucrătoare, probabil și datorită, așa cum vom vedea ulterior, reducerii, în această perioadă, a locurilor de muncă din ramură cu 2,6%:

- modificări procentuale comparativ cu aceeași perioadă an anterior (%) -

	10 luni	
	2014	2015
Industrie - total	5,8	-0,1
Industria prelucrătoare	6,6	-0,5
- Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	27,4	9,0

Sursa: Institutul Național de Statistică

4. Efectivul de salariați

Efectivul de salariați din industria prelucrătoare a crescut, la sfârșitul lunii octombrie 2015, față de sfârșitul lunii octombrie 2014, cu 3,7%, respectiv cu 40,5 mii persoane.

În același interval efectivul de salariați din ramura “Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului” a fost de 3,7 mii persoane, în scădere cu 0,1 mii persoane:

- mii persoane -

	Octombrie 2014	Octombrie 2015
Total industria prelucrătoare	1087,1	1127,6
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	3,8	3,7

Sursa: Institutul Național de Statistică

Același fenomen s-a manifestat și la nivel mondial. În ultima vreme, cca. 10% din personalul implicat în sectorul de explorare, exploatare și prelucrare și-a pierdut locul de muncă. Astfel Chevron și Conoco Phillips au redus personalul cu cca. 1.500 de oameni fiecare, iar Royal Dutch Shell estimează că, până la sfârșitul acestui an, va desființa cca. 6.500 de locuri de muncă dintr-un total de aproximativ 100.000.

5. Comerțul exterior

Conform datelor furnizate de către Institutul Național de Statistică, în primele 8 luni ale anului 2015 exporturile și importurile de produse petroliere au înregistrat, din punct de vedere valoric, o scădere de 17,9%, respectiv 2,9%, comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior. De asemenea, importurile de țiței au înregistrat o scădere cu 31,0%, față de același interval calendaristic al anului trecut.

Comerțul exterior cu produse ale industriei petroliere

Cod NC		2014	2015	8 luni 2015/2014, %
		8 luni	8 luni	
		mil. euro	mil. euro	
Exporturi				
2710	Produse petroliere	1708,3	1402,8	-17,9
Importuri				
2709	Țiței	2442,9	1685,7	-31,0
2710	Produse petroliere	766,1	743,6	-2,9

Sursa: Calcule CNP pe baza datelor de la INS.

Pentru primele 8 luni ale anului curent contribuția la exporturile totale pentru produsele petroliere s-a redus de la 5,0%, față de cât s-a înregistrat în perioada similară a anului anterior, la 3,9%, respectiv cu 1,1 p.p.

În perioada ianuarie – august 2015 ponderea valorică a importurilor de țiței, s-a redus, de asemenea, de la 6,4% la 4,1%, față de perioada similară a anului anterior. În mod similar, raportându-ne la aceeași perioadă de timp, ponderea în total importuri a produselor petroliere a înregistrat o diminuare de la 2,0% la 1,8%.

Pentru primele 8 luni ale anului curent, balanța schimburilor comerciale pentru produsele petroliere a înregistrat, la fel ca și în perioada corespunzătoare a anului anterior, un excedent de 659,2 mil. euro, dar în scădere cu 30,0%.